

UDK 316.42:[004:001]

Jennie OLOFSSON, Franc MALI: KRITIČNA ZAVZETOST VS
TEHNOFOBIIJA: TVEGANJA NOVIH NAPREDNIH TEHNOLOGIJ
Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 3, str. 769–778

Prispevek daje oris zgodovinskega razvoja tveganj na področju sociologije, tveganj, povezanih z znanostjo in tehnologijo, ter s tem povezanimi družbenimi izzivi. Podane so utemeljitve, zakaj je znanstveni in tehnološki razvoj treba razumeti kot dvorezni meč, ki lahko vodi v številne rizične situacije, vendar obenem predstavlja sredstvo za njihovo identifikacijo (in preseganje). To pomeni, da sta znanstveni in tehnološki progres sočasno vzrok in rešitev za probleme in grožnje, ki se pojavljajo v modernih družbah, to pa zahteva analizo, ki se kritično loteva znanstvenega in tehnološkega razvoja. Ne nazadnje je bila to tudi glavna poanta diskusij v okviru znanstvenega srečanja Sekcije za sociologijo znanosti in tehnologije (SSTNET) pri Evropskem sociološkem združenju (ESA), ki je potekalo v 11. in 12. oktobra 2018 v Ljubljani.

Ključni pojmi: sociologija, tveganje, znanost in tehnologija, negotovost, aktivno državljanstvo

UDK 316.472.4:004.738.5

Artur DE MATOS ALVES: UTOPIJA TRANSPARENTNOSTI: HUMANIZEM
PLATFORM IN TEHNOKRACIJA V FACEBOOKOVEM DISKURZU
TRANSPARENTNOSTI
Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 3, str. 779–797

Prispevek uvaja koncept “humanizma platform” z namenom preučiti delovanje spletnih posrednikov in ostalih ponudnikov tovrstnih storitev v smeri večje transparentnosti v komunikacijah. Prispevek skuša ponuditi na temelju kritične analize humanističnih tem, ki jih je Facebook vključil v svoje skupinske komunikacije, empirični in kritični vpogled v politično ekonomijo spletnih platform. Glavna ugotovitev je, da je diskurz komunikacijske transparentnosti ključni ideološki dejavnik ekonomije digitalnih platform in da Facebookov diskurz transparentnosti navzven obvladuje terminologija, ki izhaja iz humanističnega “komunitarizma”, pri čemer se močno opira na kvantifikacijo, krožni tip argumentacije in implicitno tudi na prakse sporazumevanja.

Ključni pojmi: transparentnost, ponudniki spletnih storitev, komunikacija, diskurzivna analiza, Facebook, tehnoutopija, spletne platforme

Roberto CARRADORE: K DRUŽBENI SPREJEMLJIVOSTI DOBRIH VIRUSOV: SOCIOLOŠKI KONTEKST POLJEDELSKE PROIZVODNJE, KI SE PRI SVOJI ZAŠČITI OPIRA NA VIRUSE
Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 3, str. 798–813

V evropskem kontekstu se je razvila nova skupina biopesticidov v kmetijstvu. Ta biotehnološka inovacija temelji na uporabi virusov kot biokontrolnih dejavnikov in jo znanstveniki predstavljajo kot odgovor regulacijski politiki Evropske unije, ki zahteva zmanjšanje kemijskih pesticidov; vendar bi lahko negativna družbena percepcija virusov delovala kot zavora tovrstne inovacije in poslabšala fiduciarno zavezništvo med tehnoznanostjo in družbo. Prispevek preučuje teoretski okvir družbene sprejemljivosti znotraj analize tveganj, pri čemer ga zanima, prvič, kako se je znanstvena predstava virusov spremenila, in, drugič, sociološki okvir za raziskovanje družbenih predstav biotehnoloških inovacij, ki se opirajo na viruse.

Ključni pojmi: družbena sprejemljivost, analiza tveganj, virusi, biotehnologija, kmetijstvo, viropoljedelstvo, biopesticidi

UDK 005.334:52

949

Matjaž VIDMAR: O PRAKSAH RENORMALIZACIJE TVEGANJA: "VEDETI" POZNANO O NEPOZNANEM V JAVNEM DISKURZU O VESOLJSKEM RAZISKOVANJU
Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 3, str. 814–835

Članek na kratko oriše serijo opazovanj o oblikovanju javnega diskurza, ki se nanaša na oceno tveganj vrhunskih tehnologij. Na temelju analize novo nastajajočih zgodb o prihodnjih vesoljskih in s tem povezanih industrijskih raziskovanj, še zlasti potovanj in naselitev ljudi na Mars, se članek ukvarja s konceptom "renormalizacije tveganja" kot glavnega sredstva preoblikovanja javnega diskurza o tveganju, in sicer na temelju vnaprejšnjega premisleka o vizijah in imaginarijih. V članku je bolj natančno prikazano, kako navidezno neodvisni akterji – odvisno od javnega diskurza, ki se nanaša na oceno tveganj – uporabljajo podcenjevanja ali precenjevanja strahov; vse z namenom, da bi se ustvarilo bolj pozitivno okolje za regulacijo tveganj, ki so povezana z nadaljnjimi koraki na področju vesoljskih raziskav. To je nadgrajeno z diskurzivno simbiozo zasebne in javne sfere, šele potem seveda, ko je med njima vzpostavljena neka retorična distinkcija.

Ključni pojmi: tveganje, upravljanje, re-normalizacija, raziskovanje vesolja, Mars

Jennie OLOFSSON, Franc MALI: OD TVEGANJA DO RESURSOV?
UPRAVLJANJE Z ELEKTRONSKIMI ODPADKI IN KONCEPT KROŽNE
EKONOMIJE

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 3, str. 836–852

Prispevek se ukvarja z nekaterimi oblikami tveganj, ki zadevajo elektronske odpadke, in njihovim razmerjem do koncepta krožne ekonomije. Glede na ta temeljni poudarek je v ospredju zanimanja avtorjev pojav tveganj glede na razmerja moči in s tem povezane procese njihovega nadzorovanja, ki vplivajo na to, ali se ta tveganja spreminjajo v nekaj, kar je ali pa ni trajno navzoče. Rezultati raziskovanj, ki so prikazani v prispevku, vodijo k zaključku, da se elektronski odpadki zunaj EU obravnavajo kot tveganja, znotraj EU in držav na Zahodu pa kot resurs. Omenjena razlika se pojavi, ker so elektronski odpadki podvrženi transferju v prostoru, v konkretnem primeru globalnemu trgovanju.

Ključni pojmi: tveganje, krožna ekonomija, elektronski odpadki, resursi, globalna trgovina

UDK [33.021:316.472.4]:061.1EU

Danica FINK-HAFNER, Meta NOVAK, Luka KRONEGGER,
Patrycja ROZBICKA: JAVNOPOLITIČNA OMREŽJA: ODKRIVANJE
ODLOČEVALSKEGA CENTRA V OBLIKOVANJU POLITIK EU
Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 3, str. 853–873

Članek prispeva k sodelovanju med raziskovanjem javnopolitičnih omrežij in raziskovanjem vladavine (governance) z uporabo analize socialnih omrežij (ASO). Analiza evropskega večravenskega javnopolitičnega odločanja na empiričnih podatkih, zbranih v okviru projekta INTEREURO, je osredotočena na značilnosti preučevanih omrežij, nadgradnjo hipotez iz literature o javnopolitičnih omrežjih in o vladavini (governance) ter na presoji potencialov za koordiniranje javnopolitičnih omrežij v oblikovanju politik EU. Avtorji na podlagi analize redefinirajo odločevalski center v javnopolitičnih omrežjih EU in ugotavljajo, da se koordinacijske kapacitete javnopolitičnih omrežij razlikujejo med različnimi javnopolitičnimi področji.

Ključni pojmi: interesne skupine, analiza socialnih omrežij, Evropska unija

Samo UHAN, Mitja HAFNER FINK: UČINEK KONTEKSTA V DRUŽBOSLOVNIH ANKETAH: UBESEDITEV OBČUTLJIVIH KONCEPTOV
Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 3, str. 874–895

Številni raziskovalci potrjujejo, da na odgovore v anketah pomembno vpliva kontekst, v katerem nastopa vprašanje. V širšem smislu govorimo o socialnih in kulturnih kontekstih akterjev, ki določajo značilnosti anketnega intervjuja kot socialnega dogodka. Na veljavnost raziskovalnih ugotovitev pa vpliva tudi ožji (lokalni) kontekst oziroma tehnična in vsebinska relevantnost instrumenta, ki vključuje tudi ubeseditev vprašanj. Predstavljen je empirični preizkus učinkov ubeseditve anketnega vprašanja iz mednarodne raziskave ISSP. Podatki so bili zbrani z anketo med polnoletnimi prebivalci Slovenije. Primerjamo odgovore na dve različici istega anketnega vprašanja – v eni verziji je bil uporabljen termin “nasilje”, v drugem pa “revolucija”. Izhodišče je predpostavka, da termina v slovenskem družbenem in zgodovinskem kontekstu sprožata različne odzive anketirancev. Rezultati kažejo, da na ravni celotne populacije učinki niso vidni, mogoče pa jih je zaznati pri posameznih kategorijah anketirancev.

Ključni pojmi: učinek konteksta, ISSP, anketna metodologija

Živa KOS, Veronika TAŠNER, Slavko GABER:
ŠOLE IN SODELOVALNE SKUPNOSTI
Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 3, str. 896–910

Rastoče število socialno-ekonomskih problematik sodobnih družb priča, da neoliberalne ideje izgubljajo svoj regulativni potencial v spoprijemu z družbenimi izzivi sedanjosti in prihodnosti. Analitičen vpogled v diskurze sodelovanja in skupnosti kaže na to, da se v razmerju z omenjenimi izzivi oblikujejo nove ideje in prakse skupnosti, skupnega in sodelovanja tudi v polju edukacije. Članek na omenjeno ozadje umesti primere slovenskih osnovnih šol.

Ključni pojmi: šole, sodelovanje, skupnosti, edukacija, sodelovalne skupnosti

Nina GORENC: JAVNA DIPLOMACIJA KOT SREDSTVO AMERIŠKE
ZUNANJE IN VARNOSTNE POLITIKE

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 3, str. 911–929

Članek analizira vlogo javne diplomacije v ameriški zunanji in varnostni politiki. Z metodo analize vsebine javnodostopnih dokumentov in poročil, povezanih s proračunom in nacionalno varnostjo, smo raziskali odnos med javno diplomacijo in njenim financiranjem, prepoznavanje njenih izzivov v digitalnem okolju ter njenega pomena v okviru ameriške varnostne in zunanje politike. Ugotovili smo, da je med deklarativnim pomenom javne diplomacije in njeno dejansko vlogo, izraženo v proračunskem financiranju ter nacionalnovarnostnih dokumentih in politikah, precejšnja razlika, in sicer v velikem poudarjanju prve in nezadostnosti druge.

Ključni pojmi: javna diplomacija, nacionalna varnost, zunanja in varnostna politika, mehka moč, digitalno okolje, analiza vsebine

Zdenka ŠADL, Nataša PIVEC: REPREZENTACIJE GOSPODINJSKIH
POMOČNIC V FILMIH *LA NANA* IN *DOLORES CLAIBORNE*

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 3, str. 930–947

Članek obravnava filme reprezentacije gospodinjskih pomočnic v filmih *La Nana* (2009) in *Dolores Claiborne* (1995) z uporabo intersekcijske perspektive spola, poklica, državljanstva in razreda. Članek prav tako izpostavlja – v filmskem diskurzu sicer zatajevane, nevidne – večdimenzionalne identitete gospodinjskih pomočnic, ki jih odsevajo podvržene narativne pozicije oz. (ženska) perspektiva protagonistk. Kot glavni dejavniki procesa oblikovanja identitete nastopajo razmerja moči protagonistk z drugimi ženskami na osnovi razreda, družine in osebnih dejavnikov ter feministični narativi emocionalnih sestev, emancipirani od spolnega reda in vstavljeni v polisemično uporabo besede “the bitch”. Avtorici ugotavljata, da oblikovanje identitet protagonistk in modelov njihovega vedenja kot žensk tako ni odvisno od moških, možnosti upora zoper dominantno moč pa jih vzpostavljajo kot večdimenzionalne subjekte onkraj enodimenzionalnih družbenih predpostavk ali konservativnih medijsko-filmskih reprezentacij gospodinjskih pomočnic.

Ključni pojmi: gospodinjske pomočnice, filmska reprezentacija, *La Nana*, *Dolores Claiborne*